

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2020|2021

VWO

Nederlands

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2020 | 2021

M. Reints
P. Merkx

VWO

Nederlands

Colofon

Auteurs

M. Reints
P. Merkx

Vormgeving binnenwerk

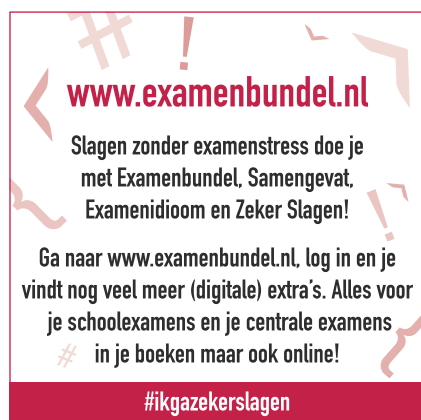
Maura van Wermeskerken, Apeldoorn

Opmaak

Crius Group, Hulshout

Redactie

Marinell Bruys, Hoogerheide

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 78141 0

Eerste druk, eerste oplage, 2020

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2020

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het centraal examen voor het vak Nederlands op niveau vwo. Je kunt met deze EXAMENBUNDEL je leesvaardigheid oefenen in je eigen tijd en in je eigen tempo. Ook is er aandacht voor argumentatieve vaardigheden voor zover het analyseren en beoordelen van een betoog betreft.

De EXAMENBUNDEL bevat de volgende onderdelen:

- Oriëntatietoets** Je kunt beginnen met een oriëntatietoets. Deze toets geeft je een beeld van je kennis van de examenstof. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Na het invullen van je scores krijg je een handig studieadvies.
- Deel 1** Hier vind je een overzicht met theorie. In de eerste paragraaf staat beschreven wat je kunt verwachten op het centraal examen. Ook is er een lijst opgenomen met begrippen die van belang zijn voor de examens. Dit overzicht wordt gevolgd door oefenopdrachten om te toetsen of de theorie is begrepen, met daarachter de uitwerkingen.
- Deel 2** Hierin zijn de examens opgenomen van 2016, 2017, 2018 en 2019. Bij deze examens vind je duidelijke uitwerkingen van de antwoorden.
- Deel 3** Hierin vind je een stappenplan dat je kan helpen bij het werken met deze EXAMENBUNDEL.
- Bijlagen** Achter in deze bundel staat een register waarin is aangegeven bij welke paragrafen van deel 1 de verschillende examenvragen horen. Ook vind je daar tabellen om je cijfer te bepalen voor de examens in deel 2.

Op www.examenbundel.nl vind je veel gratis oefenexamens die je kunt downloaden.

Het centraal examen Nederlands vwo 2021 wordt afgenomen op **vrijdag 21 mei 2021 tussen 13.30 en 16.30 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thiememeulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2020

Opmerking

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen in 2021, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen, etc. Hoewel deze EXAMENBUNDEL met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteur en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid. Het is altijd raadzaam je docent of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

- 6 Tips bij het maken van het examen Nederlands

9 **Oriëntatietoets**

21 **Deel 1**
Theorie met oefenopgaven

- 23 1 Het centraal examen
24 2 Taalgebruik en aantal woorden
26 3 Signaalwoorden en signaalzinnen
27 4 Tekstsoort, schrijfdoel, intentie van de schrijver
29 5 Citeren en met eigen woorden
31 6 Hoofdgedachte en hoofdvraag
33 7 Samenvatten
35 8 Functie van tekstgedeelte
39 9 Standpunt en argumenten
41 10 Argumentatie en argumentatieschema's
43 11 Drogredenen
45 12 Aanvaardbaarheid van argumentatie
48 13 Belangrijke begrippen
- 52 Oefenopgave A
56 Oefenopgave B
60 Uitwerkingen

Begin met het stappenplan!

Wil je weten hoe je het best leert en oefent met deze EXAMENBUNDEL? Bekijk dan eerst het stappenplan in deel 3.

63 **Deel 2**
Examens met uitwerkingen

2016-I

- 65 Tekst 1: *De prijs van werk*
72 Tekst 2: *Te groot voor kennis*
75 Tekst 3: *Sylvie en Rafaël tonen de morele crisis aan*
77 Tekst 4: *Mens, leer te sterven!*
79 Tekst 5: *Oorlog en criminaliteit*
82 Uitwerkingen

2016-II

- 91 Tekst 1: *Het nieuws als show*
98 Tekst 2: *Het balboekje van de verslaggever*
102 Tekst 3: *Knoppenkunde is geen computeronderwijs*
105 Tekst 4: *Buit de stagiaire niet uit maar betaal haar*
108 Uitwerkingen

2017-I

- 118 Tekst 1: *Mannen? Nee vrouwen zijn bevoorrecht*
121 Tekst 2: *Vrouwen bevoorrecht? Nee, ze zijn juist bezig met een inhaalslag*
127 Tekst 3: *Gezag ontstaat niet door strenger te straffen*
130 Tekst 4: *De keerzijde van de 'harde aanpak'*
134 Uitwerkingen

2017-II

- 146 Tekst 1: *Eco-extremisten*
- 155 Tekst 2: *Het beeldscherm: mijn grote liefde en mijn tiran*
- 157 Tekst 3: *Megalomane types*
- 161 Uitwerkingen

2018-I

- 172 Tekst 1: *Meer filosofie!*
- 175 Tekst 2: *Minder economie, meer filosofie*
- 178 Tekst 3: *Filosoof, ga naar Delft!*
- 182 Tekst 4: *Wat is slim?*
- 186 Uitwerkingen

2018-II

- 197 Tekst 1: *Leren is niet 'dat zoeken we op'*
- 202 Tekst 2: *Beetje contrarevolutie kan geen kwaad*
- 206 Tekst 3: *Meertalig opvoeden, nog steeds een goed idee?*
- 209 Tekst 4: *Nee dames, dít onderzoek vereist talent!*
- 211 Uitwerkingen

2019-I

- 221 Tekst 1: *Het opdringerige heden*
- 229 Tekst 2: *De Kunst en de Regels*
- 232 Tekst 3: *Wat is daar nou erg aan?*
- 235 Uitwerkingen

2019-II

- 246 Tekst 1: *De evolutie leert ons geen moraal*
- 253 Tekst 2: *Nee, meneer de politicus, mijn statistieken zijn niet links*
- 256 Tekst 3: *Kunnen we normaler doen over eten?*
- 258 Tekst 4: *Darwin zou het nu ook samen doen*
- 261 Uitwerkingen

271 Deel 3 Stappenplan

Bijlagen

Register
Cijferbepaling deel 2

Tips bij het maken van het examen Nederlands

Oefening

- Bouw leeservaring op. Examenteksten komen vaak uit landelijke kranten en opiniebladen. Als je geregeld krantenartikelen en artikelen in opiniebladen leest, vergroot je niet alleen je tekstinzicht maar ook je woordenschat.
- Maak examens en bestudeer de bijbehorende theorie. Zo raak je vertrouwd met de veelvoorkomende vraagtypen en de omvang van het centraal examen.
- Achter in deze bundel staat een register waarin je examenopgaven kunt opzoeken die aansluiten bij de paragrafen van deel 1. Heb je moeite met een bepaald vraagtype, besteed dan extra aandacht aan de examenopgaven die je via dit register vindt.
- Het centraal examen bestaat uit ongeveer vier teksten met plusminus 40 vragen en duurt drie uur. Soms is er bij een vraag een tekstfragment opgenomen. In anderhalf uur maak je dus zo'n 20 vragen. Het is belangrijk dat je ook oefent met het indelen van je tijd.

Voorbereiding

- Vergeet niet een woordenboek mee te nemen naar het examen.
- Neem voldoende pennen en desgewenst een markeerstift mee.
- Zorg ervoor dat je ruim op tijd aanwezig bent, zodat je rustig en geconcentreerd aan het examen kunt beginnen.

Uitvoering

- Begin met het rustig lezen van de complete, eerste tekst. Daarbij kun je signaalwoorden en kernzinnen markeren. Omdat je ter voorbereiding al een aantal examens hebt gemaakt, weet je wat voor vragen je ongeveer kunt verwachten. Kijk niet te snel naar de vragen. Vragen over de hoofdgedachte, de tekstsoort of de bedoeling van de schrijver en vragen waarin je teksten met elkaar moet vergelijken, kun je pas beantwoorden als je de hele tekst hebt doorgenomen.
- Kijk daarna pas naar de vragen en zoek per vraag gericht in de tekst.
- Zoek alleen woorden op die je nodig hebt om de vragen te kunnen beantwoorden. Veel woorden opzoeken kan tot gevolg hebben dat je in tijdnood komt. Vaak kun je de betekenis van een woord ook wel uit de context afleiden.
- Maak de vragen altijd in de gegeven volgorde. Veel vragen hangen namelijk met elkaar samen, en vaak kun je een vraag beter beantwoorden als je eerst de voorgaande vragen hebt beantwoord.
- Lees elke vraag rustig en nauwkeurig door. Markeer desgewenst kernwoorden.
- Begin pas met de beantwoording van een vraag als je zeker weet wat echt gevraagd wordt.
- Neem bij open vragen de vraag of een deel van de vraag over voordat je tot het antwoord komt. Door deze werkwijze zet je jezelf op het goede spoor en voorkom je veelal dat jouw antwoord te veel afwijkt van het gevraagde antwoord. Als het antwoord maar een bepaald aantal woorden mag tellen, hoeft je alleen het aantal woorden van het eigenlijke antwoord te tellen. Voor de lengte van je antwoord telt de overgenomen vraag of het overgenomen gedeelte van de vraag niet mee.
- Besteed niet te veel tijd aan het tellen van het maximale aantal woorden dat je in het antwoord mag gebruiken. Vaak kun je het aantal gebruikte woorden wel inschatten. En: het gegeven aantal woorden is in de regel ruim bemeten. Maar als je twijfelt aan de lengte van je antwoord, tel dan zorgvuldig. Want als je antwoord maximaal 20 woorden mag tellen en je hebt er 24 gebruikt, dan tellen alleen de eerste 20 woorden als antwoord.
- Sla op je antwoordblad tussen de antwoorden steeds minstens een regel over. Je kunt dan later gemakkelijker iets toevoegen of verbeteren.

- Blijf niet te lang bezig met een opgave waarbij je echt vast komt te zitten. Houd er wel rekening mee dat een goed antwoord op een open vraag meestal meer punten oplevert dan de juiste optie bij een meerkeuzevraag.
- Geef op het blad met de examenopgaven aan welke vraag je nog niet helemaal hebt beantwoord. Je kunt die vraag dan later snel terugvinden om deze af te maken.
- Probeer alle vragen te beantwoorden, ook als je niet zeker bent van het antwoord. Vaak levert een gedeeltelijk goed antwoord op een open vraag toch nog een punt op en bij een meerkeuzevraag maak je in ieder geval kans dat je antwoord toch goed is.

Controle

- Ga na of je alle meerkeuzevragen en open vragen hebt beantwoord.
- Leg de vragen nog even naast je antwoorden. Let vooral op die vragen waarin naar een aantal onderdelen (voorbeelden, ontwikkelingen) wordt gevraagd. Controleer of je antwoorden volledig zijn.
- Besteed ook extra aandacht aan de open vragen die je in volledige zinnen moet beantwoorden. Door die te verbeteren of aan te vullen kun je nog aardig wat extra punten verzamelen.
- Controleer je antwoorden op spelling, woordkeus en zinsbouw.

Examenopgaven hebben een hoge moeilijkheidsgraad doordat in een opgave vaak verschillende onderdelen van de examenstof aan de orde komen.

Deze toets

- geeft je een beeld van je kennis van de examenstof;
- bestaat uit (aangepaste) examenvragen.

Wanneer je de scores invoert op www.examenbundel.nl bij het onderdeel Antwoorden oriëntatietoets voor vwo Nederlands, krijg je te zien met welke hoofdstukken uit de EXAMENBUNDEL je in ieder geval nog zou moeten oefenen.

Na extra oefenen (in deel 1 van deze bundel) ben je klaar om aan de complete examens te beginnen (in deel 2).

Oriëntatietoets

Historici, durf lessen te trekken!

(1) Het is droevig gesteld met de historische kennis van de gemiddelde Nederlander, dat weten we inmiddels wel. Het blijkt uit Citotoetsen, testjes
5 onder Tweede Kamerleden en uit een
wijdverbreide nostalgie – dat onstillbare verlangen naar een of ander Gouden Tijdperk waar we nauwelijks iets van weten, naar het schijnt
10 ergens in de zeventiende eeuw.

(2) Intussen blijven de schuldigen van het historische onbenul buiten schot. Dat zijn niet die onwetenden en nostalgici, de historici zelf zijn
15 verantwoordelijk. Er is immers geen vakgebied dat zichzelf zo gretig weg relativeert. In de professionele geschiedbeoefening heerst het dogma dat je van vroeger niets leren
20 kan. Immers: de geschiedenis herhaalt zich nooit. Er is altijd wel een of ander triviaal, en daarom juist weer cruciaal detail dat een tweede keer net even anders loopt. In het
25 laboratorium van de geschiedkundige moet het verleden in een steriel vacuüm worden bestudeerd. Anders is het quatsch. Het wordt tijd dat de geschiedkundigen weer gaan doen
30 waarvoor de maatschappij hen nodig heeft: lessen trekken uit het verleden.

(3) De professionele historici voelen zich ongemakkelijk bij de toe-
genomen belangstelling van de leek.
35 Tijdens het vijfjaarlijkse congres van het *International Committee of Historical Sciences*, twee jaar geleden in Amsterdam, heerste het gevoel dat “hun vak wordt gegijzeld
40 door docenten die er te weinig van begrijpen en door politici die zich er te veel mee bemoeien”, zo

rapporteerde *nrc.next*.

(4) Maar ingrijpen is er niet bij. Ze
45 kijken lijdzaam toe hoe de populaire geschiedbeoefening wordt over-
genomen door de journalistieke
schoonschrijvers die geen last hebben van zulke scrupules.
50 Hoofdschuddend zien ze vanaf de zijlijn hoe, sinds Nederland zichzelf als een verwarde natie beschouwt, de geschiedenispolitiek oprukt. Onder oud-premier Balkenende,
55 afgestudeerd historicus, moest ‘ons’ verleden de motor van integratie worden en de nodige normen en waarden bijbrengen. Oud-minister Verhagen, nog zo’n geschiedenis-
60 klant, stelde voor een tempel ter ere van de nationale geschiedenis te bouwen. Dat minister-president Rutte, die ook al geschiedenis studeerde, geen geld overhad voor
65 dit Nationaal Historisch Museum, laat onverlet dat zijn partij de fameuze canon van de geschiedenis – het gedroomde panacee voor alle historische onkunde – verplicht wil
70 stellen.

(5) Dat de vaklui niet willen kletsen over ‘de Nederlander’ en zijn ‘identiteit’, niet willen meedoen aan de platte exercitie die geschiedenis-
75 politiek heet, dat pleit voor hen. Maar het ongemak van de professionele historicus komt ook voort uit zijn onvermogen iets over de actualiteit te zeggen. Als hij het al zou willen, zou
80 hij het niet kunnen, want voor zinvolle vergelijkingen tussen vroeger en nu moet bruikbaar vergelijkingsmateriaal worden geproduceerd. In al die stroeve proefschriften waar de

85 voetnoten en onleesbare zins-
constructies regeren en in al die
obscure maar toch zeer 'prominente'
vaktijdschriften met meer
redacteurs dan lezers, gaat het
90 zelden over zaken van enig
maatschappelijk belang.
(6) Vier lange en eenzame jaren
duurt het promotietraject, dat als
enige toegang verschaft tot de
95 academische kaste. Aan het einde
van die rit staat een pil die door de
promovendus in eigen beheer moet
worden uitgegeven, omdat geen
uitgeverij zich eraan wil wagen.
100 Promoveren is een wedstrijdje in
trivialisering, dat blijkt wel uit drie
successen die onlangs zijn geboekt
aan mijn alma mater, de Universiteit
Utrecht: de veelbewogen
105 (her)drukgeschiedenis van het
katholieke prentenboek *Pia
desideria*, de studie *Het voortleven
van de middeleeuwse ridderroman in
het zeventiende-eeuwse Frankrijk* en
110 *De hernieuwde interesse voor het
Zeeuwse platteland tussen 1750 en
1850*.
(7) In de agenda van de faculteit lees
ik ook dat er twee spraakmakende
115 conferenties aankomen over 'de
dynamiek van het middeleeuwse
manuscript' en over 'identiteiten,
intertekstualiteit en performance in
de vroegmoderne zangcultuur'. Van
120 harte aanbevelen, mocht u een van
de tien mensen op de wereld zijn die
zich ervoor interesseren. Ach ja, de
aarde warmt op, de wereldwijde
ongelijkheid explodeert en de
125 economische crisis..., maar we
weten straks wel alles over de
invloed van '*intertextual patterns*' in
vroegmoderne smartlappen op '*the
dynamic process of group formation*'.
130 (8) Er wordt, in Utrecht en elders, ook
wel onderzoek gedaan met meer

maatschappelijke relevantie, maar je
moet wel erg je best doen om die
artikelen te vinden in een hooiberg
135 van irrelevantie. Is dat erg?
Bierbrouwen en dressuur rijden
worden toch ook alleen maar voor de
lol gedaan? Waarom moet altijd alles
nut hebben? In dit geval heb ik toch
140 bezwaren. Hier beleven wel heel
weinig mensen lol aan, we betalen er
met z'n allen voor en mensen die
slim en geduldig genoeg zijn voor
een intertekstuele analyse van
145 vroegmoderne kroegkrakers, kunnen
ook een wezenlijke bijdrage leveren
aan de analyse van serieuze
problemen.
(9) Ik denk daarom dat het tijd is af te
150 kicken van de drang naar historische
kennis om die kennis zelf. 'Nut', dat
verboden woordje binnen de
geesteswetenschappen, zou weer op
een voetstuk moeten komen te staan.
155 En dan niet het 'nut' zoals over-
bodige universiteitsbestuurders dat
'valoriseren', maar gewoon, het nut
waar de noden van nu om vragen. De
historicus is prima in staat dat zelf te
160 bepalen. Neem alleen al de crisis: al
vijf jaar aan de gang, maar van het
geschiedkundig front geen nieuws.
Terwijl er zoveel vragen zijn. Waar
komt deze crisis vandaan? Hebben
165 we eerder zoiets meegemaakt?
Welke lessen kunnen we trekken uit
de vorige wereldcrises?
(10) De moderne historicus kan niet
zoveel met dit soort vragen. De
170 obsessie met de wetenschappelijke
statuur van de geschiedbeoefening,
ook wel 'professionalisering'
genoemd, heeft dit soort vragen
grotendeels irrelevant gemaakt.
175 Geschiedenis is verworden tot een
opleiding voor het beweren van
uiterst precieze dingen over uiterst
oninteressante dingen. Zoals in wel

meer wetenschappen heeft ook hier
 180 de publicatiedrift toeslagen, waardoor
 het jargon welig tiert in steeds
 kleinere oplages. Tot overmaat van
 ramp vervlocht deze
 professionalisering zich met het
 185 postmodernisme¹⁾ en sindsdien is
 alles ‘tekst en interpretatie’ en is
 ieder moreel oordeel uit den boze.
 Dit heeft de maatschappelijke
 relevantie van de professionele
 190 geschiedbeoefening nog verder
 ondergraven.

(11) Eigenlijk zou het hele promotie-
 traject moeten worden afgeschaft, of
 in ieder geval grondig moeten
 195 worden herzien. Jonge, bevlogen
 historici in de kracht van hun leven
 vier jaar lang onderdampelen in de
 trivialiteit – dat verzin je toch niet?
 Zeker, er zijn genoeg redenen om
 200 terughoudend te zijn als historicus
 midden in de actualiteit. Als we echt
 zo veel zouden kunnen leren van het
 verleden, dan leefden we allang in
 het paradijs. Maar dat is nog geen
 205 reden om de geschiedbeoefening tot
 academisch hobbyisme te reduceren.
 Laat het vak het strijdtoneel zijn van
 originele, tegendraadse en zelfs
 ronduit partijdige analyses; laat de
 210 angst voor kleine vergissingen,
 anachronismen en sweeping
 statements niet langer regeren.

(12) Historische analogieën zijn

natuurlijk even vaak misleidend als
 215 verhelderend. De geschiedenis blijft
 een grabbelton. Het is net als bij de
 economische wetenschap – zoek een
 willekeurige mening uit en er zijn
 altijd wel een paar prominente
 220 historici die je de bijbehorende
 vergelijkingen met het verleden
 kunnen leveren. In bijvoorbeeld de
 kwestie Iran kan zowel de Irak-
 analogie als de München-analogie
 225 van pas komen. Ben je tegen
 ingrijpen dan zeg je: “Nee, niet doen,
 want Bush loog, het kostte 3.000
 miljard, honderdduizenden burger-
 slachtoffers, doe het niet!” Ben je
 230 voor ingrijpen dan zeg je: “Ja, nu
 doen, want 1938, want Chamberlain,
 want *appeasement*²⁾, o nee, dus nu
 bommen erop!” Quod erat
 demonstrandum³⁾.

235 **(13)** Gelukkig zitten er ook groene
 ballen in de grabbelbak van het
 verleden. Aan de historicus de taak
 om die er, volgens wetenschappelijke
 criteria, uit te vissen. Want over
 240 vrijwel al onze zorgen – de krediet-
 crisis, de klimaatcrisis, Europese
 (des)integratie, de multiculturele
 samenleving, privatiseringen,
 stijgende zorgkosten, populisme, de
 ‘Arabische Lente’, verloedering en
 245 wat niet meer – heeft de historicus
 iets zinnigs te zeggen.

(14) De historicus zou meer aandacht

noot 1 Het postmodernisme is een stroming in de filosofie en kunst die lang gekoesterde begrippen als waarheid en authenticiteit in twijfel trekt. Er zou volgens deze stroming geen geprivilegieerde manier zijn om tot kennis te komen.

noot 2 “Chamberlain, want appeasement”: Chamberlain was premier van Groot-Brittannië van 1937 tot 1940. Hij stond bekend om zijn appeasement-politiek: met behulp van diplomatiek overleg en gedoogbeleid probeerde hij, vergeefs naar achteraf bleek, een oorlog met nazi-Duitsland te voorkomen. Zijn appeasement-politiek, formeel vastgelegd in het Verdrag van München in 1938, was van meet af aan omstreden.

noot 3 Quod erat demonstrandum: hetgeen wat te bewijzen was. Deze uitdrukking wordt vaak aan het einde van een logische redenering gebruikt, bijvoorbeeld in de wiskunde, om aan te duiden dat hetgeen men wilde bewijzen, daadwerkelijk bewezen is.

moeten besteden aan politiek-
250 maatschappelijke vraagstukken. Hij
zou zich meer bezig moeten houden
met de bestrijding van de
geschiedvervalsing waar politici en
journalisten zich om de haverklap
255 aan schuldig maken. Bovendien zou
hij – met de tegenwoordig nu
eenmaal noodzakelijke vrijblijvend-
heid – meer moeten oordelen en
minder moeten afwachten: als hij het
260 niet doet, dan doen anderen het wel.
Voor Robert Fruin (1823-1899), de
Herodotus van de Lage Landen,
stond nog vast dat je van de
geschiedenis kunt leren: die moet
265 ‘stof tot nadenken’ opleveren. Zijn
opvolger P.J. Blok (1855-1929)
verzuchtte na het schrijven van zijn
*Geschiedenis van het Nederlandse
volk* (1923) dat het hem een “waarlijk
270 nationale opgave en bron van
onbeschrijfelijk genot” was geweest.
Zo klef hoeft het niet, maar in Clio’s
naam, een beetje relevanter mag

best. En leesbaarder. En leerzamer.
275 **(15)** Waarom is het zo droevig
gesteld met de historische kennis
van de gemiddelde Nederlander? Het
antwoord is eenvoudig: omdat de
gemiddelde Nederlander de kennis
280 die nu wordt aangeboden nergens
voor nodig heeft. Historische
argumenten spelen nauwelijks een
rol van betekenis in de samenleving
of het politieke debat. Terwijl we van
285 de economische wetenschap de
fijnste kneepjes krijgen
voorgeschooteld – van *credit default
swaps* tot uitverdieneffecten – horen
we zelden iets over de historische
290 dimensie van de Europese Unie, het
integratiedebat of missies zoals die in
Kunduz. Geschiedenis is voor de
meesten niet meer dan een vak op
school of een stukje nostalgie, iets
295 wat hoogstens van pas komt bij een
spelletje Triviant. Het wordt tijd dat
historici schuld bekennen en vaker
iets nuttigs gaan doen.

naar: Rutger Bregman

uit: de Volkskrant, 29 september 2012

In de tekst *Historici, durf lessen te trekken!* kunnen achtereenvolgens de volgende delen worden onderscheiden:

deel 1: Een maatschappelijk probleem

deel 2: Situatieschets en oorzaken van het probleem

deel 3: Voorstellen voor oplossing van het probleem

deel 4: Relativering van het probleem

deel 5: Samenvatting

1 Bij welke alinea begint deel 2?

2 Bij welke alinea begint deel 3?

De tekst bevat verwijten aan historici en journalisten. Daarnaast worden in de tekst verwijten genoemd ten aanzien van drie andere beroepsgroepen, waaronder docenten.

- 3** Benoem de twee andere beroepsgroepen en geef aan welke verwijten aan de drie beroepsgroepen worden gemaakt. Neem hiertoe onderstaande tabel over en vul die verder in.

Beroepsgroep	Verwijt(en)
1 Docenten geschiedenis	
2	
3	

- 4** Wat is de belangrijkste functie die alinea 12 heeft ten opzichte van de omringende tekst?
Kies uit: afweging, conclusie, gevolgtrekking, oorzaak, samenvatting, tegenstelling, toegeving, uitwerking, verklaring, voorwaarde.
- 5** Wat is de belangrijkste functie die alinea 13 heeft ten opzichte van de voorgaande alinea?
Kies uit: afweging, conclusie, gevolgtrekking, nuancering, oorzaak, samenvatting, toegeving, uitwerking, verklaring, voorwaarde.

In alinea 6 kan een kritische lezer een overhaaste generalisatie zien.

- 6** Leg met verwijzing naar de gegeven argumentatie in de tekst uit waarom een kritische lezer hier die drogredenen kan zien.

‘Waarom moet altijd alles nut hebben? In dit geval heb ik toch bezwaren.’
(regels 138-140)

- 7** Tegen welk aspect van het huidige historische onderzoek heeft de auteur in dit geval met name bezwaar?

Alinea 11 is te lezen als een zelfstandige redenering.

- 8** Benoem de functie van de afzonderlijke zinnen in deze redenering.

Neem daartoe de nummers uit onderstaand schema over en noteer per nummer de functie van de zin. Maak een keuze uit de volgende functies: aanbeveling, argument, bewering, constatering, gevolg, oorzaak, samenvatting, tegenwerping, toegeving, verklaring, voorbeeld.

Let op, je mag elke term maar één keer gebruiken.

1 Eigenlijk zou het hele promotietraject moeten worden afgeschaft, of in ieder geval grondig moeten worden herzien.	standpunt
2 Jonge, bevlogen historici in de kracht van hun leven vier jaar lang onderdompelen in de trivialiteit – dat verzin je toch niet?	
3 Zeker, er zijn genoeg redenen om terughoudend te zijn als historicus midden in de actualiteit.	
4 Als we echt zo veel zouden kunnen leren van het verleden, dan leefden we allang in het paradijs.	argument bij vorige zin
5 Maar dat is nog geen reden om de geschiedbeoefening tot academisch hobbyisme te reduceren.	
6 Laat het vak het strijdtoneel zijn van originele, tegendraadse en zelfs ronduit partijdige analyses; laat de angst voor kleine vergissingen, anachronismen en sweeping statements niet langer regeren.	

Het tekstfragment dat bestaat uit alinea 12 en 13 is te zien als een op zichzelf staande argumentatie met een impliciete conclusie.

- 9** Parafraseer deze argumentatie met de impliciete conclusie in de vorm van drie (deel)zinnen volgens onderstaand schema:

Weliswaar ... maar ... Daarom ...

Uit alinea 14 blijkt een specifieke opvatting over het uitspreken van een mening.

- 10** Citeer uit het tekstgedeelte dat bestaat uit alinea 9, 10 en 11 de zin waaruit het meest duidelijk blijkt wat de auteur volgens de tekst vindt van de hedendaagse opvatting over het uitspreken van een mening.

In alinea 4 wordt ervan uitgegaan dat geschiedenis een belangrijk punt is in de politiek, terwijl in alinea 15 wordt gesteld dat historische argumenten 'nauwelijks een rol van betekenis' hebben in de politiek.

Hier lijkt sprake van een tekstuele tegenstrijdigheid.

- 11** Leg uit waarom er geen sprake van een tegenstrijdigheid is.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

- 12** Welke uitspraak over het verband tussen alinea 1 enerzijds en alinea's 14 en 15 anderzijds is de beste?
- A** In alinea 1 wordt een probleem geschetst en in alinea 14 en 15 worden daarvoor oorzaken genoemd en wordt daaruit een conclusie getrokken.
 - B** In alinea 1 wordt een probleem geschetst en in alinea 14 en 15 worden daarvoor een mogelijke oplossing en verklaringen gegeven.
 - C** In alinea 1 wordt een stelling geponeerd en in alinea 14 en 15 wordt die stelling herhaald en worden bijbehorende argumenten gegeven.
 - D** In alinea 1 wordt een stelling geponeerd en in alinea 14 en 15 wordt die stelling herhaald en wordt een samenvatting gegeven.

Verspreid in de tekst worden verschillende aanbevelingen gedaan aan historici.

- 13** Welke vier van onderstaande tien aanbevelingen worden in de tekst gedaan? Noteer de nummers.

Historici

- 1 moeten aantrekkelijker en boeiender schrijven over hun vak.
 - 2 moeten bewaken dat de geschiedenis correct wordt weergegeven.
 - 3 moeten hun werk leerzamer maken voor jongeren.
 - 4 moeten maatschappelijke relevantie van hun werk nastreven.
 - 5 moeten meer individueel verantwoordelijkheidsgevoel tonen.
 - 6 moeten meer voorbeelden aan de actualiteit ontleen.
 - 7 moeten minder misleidende historische analogieën bieden.
 - 8 moeten politici adviseren over maatschappelijke vraagstukken.
 - 9 moeten terughoudend zijn met adviezen aan politici.
 - 10 moeten zich actiever opstellen in het maatschappelijk debat.
- 14** Welke van de volgende zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A** Historici hebben hun maatschappelijke taak veronachtzaamd en daarom wordt het tijd dat ze zich meer richten op verbanden tussen het heden en het verleden om op basis daarvan te adviseren over actuele maatschappelijke problemen.
 - B** Historici houden zich alleen met onbelangrijk historisch onderzoek bezig en daarom wordt het tijd dat ze meer onderzoek doen naar verbanden tussen het heden en het verleden om daarmee de politiek te kunnen adviseren.
 - C** Historici laten zich bij hun onderzoek te veel leiden door wat journalisten en politici van hun vak vinden en daarom wordt het tijd dat ze afstand nemen van die groepen om zich meer met maatschappelijke problemen bezig te houden.
 - D** Historici richten zich eenzijdig op het verleden en het wordt tijd dat ze op basis van onderzoek naar actuele maatschappelijke problemen voorspellen in welke richting de maatschappij zich het beste kan ontwikkelen.
- 15** Hoe kan de tekst het beste worden gekarakteriseerd?
- A** als een activerende tekst met polemiserende elementen
 - B** als een beschouwende tekst met betogende elementen
 - C** als een polemiserende tekst met beschouwende elementen

Tekst 2

Wat weerloos is, is niet per se van waarde¹⁾ (fragment)

(1) Een paar jaar geleden zag ik in de bioscoop *Into the Wild*, Sean Penns verfilming van het gelijknamige boek van Jon Krakauer. Boek en film volgen de laatste twee levensjaren van Chris McCandless. Nadat hij met mooie cijfers is afgestudeerd, drijft zijn weersin tegen de moderne, technologische consumptiemaatschappij hem weg van huis. Hij hunkert ernaar zich te verliezen in de ongerepte natuur. Het kost de kijker weinig moeite sympathie op te brengen voor zijn vlucht uit een verziekte, moderne wereld. De film is voor een groot deel een ode aan de natuur, een ode die ruikt naar het optimisme van de jaren zestig.

(2) Ook Frederik van Eeden, een bekende negentiende-eeuwse schrijver en dichter, stichtte zijn eigen kolonie, gedreven door het ideaal van een leven in een onbedorven natuurstaat. Hoewel deze en vergelijkbare ondernemingen steevast op een mislukking uitliepen, bleek het ideaal van de heilzame natuur tegenover een zieke en slechte cultuur gedurende de twintigste eeuw buitengewoon hardnekkig.

(3) Dit ideaal van een onbedorven natuurstaat blijkt ook in deze tijd nog steeds te bestaan. In 2002 zong cultuurfilosoof Ton Lemaire in het vuistdikke *Met open zinnen* de inmiddels bekende klaagzang van

plundering en vernieling van de aarde. Hij pleitte voor een gemeenschapsleven van kleinschalige landbouw en jacht, in harmonie met een heilzame natuur. En toch was er iets veranderd. Het steeds manifesteren van een ecologische crisis in de jaren zeventig en tachtig maakte dit ideaal feitelijk irrelevant. We konden moeilijk blijven dromen van een pastoraal bestaan op een aarde waar de ene na de andere dier- en plantensoort bezig was uit te sterven. Het geloof in de heilzaamheid van een door de mens onaangeraakte wildernis blijkt moeilijk houdbaar.

(4) Terwijl orthodoxe adepten van de mythe van het romantische natuurpurisme ons aanbevelen de natuur zo veel mogelijk te bevrijden van menselijke bemoeienissen, neemt gaandeweg het besef toe dat zoiets als een volkomen ongerepte natuur in Nederland vrijwel nergens meer bestaat en ook niet meer kan bestaan. Gedurende vijfhonderd jaar landbouwgeschiedenis is alles wat ooit moerassig, leeg en onherbergzaam land was allang bedijkt, drooggemalen, ingepolderd, ontgonnen, aangeharkt, beplant, bebost en uiteindelijk nuttig en bewoonbaar gemaakt. Zo raakten natuur en landleven hecht vergroeid met cultuur en geschiedenis. Het onderscheid tussen Natuur en Cultuur kan eigenlijk niet meer worden gemaakt.

naar: Patrick van der Kroef

uit: *De Groene Amsterdammer*, 9 februari 2012

noot 1 De titel is een verwijzing naar de dichtregel 'Alles van waarde is weerloos' uit het gedicht *De zeer oude zingt* van de Nederlandse dichter en beeldend kunstenaar Lucebert (1924-1994).

16 Vat tekst 2 samen in maximaal 55 woorden.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke visie natuurburisten hebben op de natuur;
- welk standpunt de auteur inneemt tegenover de natuurburisten;
- welke ontwikkeling in Nederland aan zijn standpunt ten grondslag ligt.

De theorie is volledig aangepast aan het nieuwste examenprogramma (syllabus 2019), inclusief de begrippenlijst argumentatieve vaardigheden.

Deel 1

Theorie met oefenopgaven

1 Het centraal examen

Op het centraal examen Nederlands worden twee domeinen uit het examenprogramma getoetst: leesvaardigheid en argumentatieve vaardigheden voor zover het analyseren en beoordelen van een betoog betreft.

Het centraal examen Nederlands bestaat uit ongeveer vier teksten met in totaal ongeveer 40 vragen. Soms is er in een vraag bij een tekst nog een tekstfragment opgenomen. Zo'n tekstfragment wordt satelliettekst genoemd. Een satelliettekst gaat over hetzelfde onderwerp als de hoofdtekst, maar hij is geschreven door een andere auteur en geeft een andere kijk op het onderwerp.

Je zult de satellietteksten inhoudelijk met de hoofdtekst moeten kunnen vergelijken. Je krijgt drie uur de tijd voor het beantwoorden van de vragen.

Voor het hele onderwijs (van basisschool tot hoger onderwijs) is vastgelegd wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van de Nederlandse taal. Voor Nederlands zijn er vier referentieniveaus. Voor het vwo-examen Nederlands moet je voldoen aan referentieniveau 4F. Het soort teksten dat je moet kunnen lezen en begrijpen, wordt als volgt omschreven:

algemene omschrijving	Je kunt een grote variatie aan teksten lezen over tal van onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard en je kunt die in detail begrijpen.
tekstkenmerken	De teksten zijn complex en de structuur is niet altijd even duidelijk.
informatieve teksten	Je kunt informatieve teksten met een hoge informatiedichtheid lezen, zoals lange en ingewikkelde rapporten en gecondenseerde artikelen.
betogende teksten	Je kunt betogende teksten lezen waaronder teksten met een ingewikkelde argumentatie, of artikelen waarin de schrijver (impliciet) een standpunt inneemt of beschouwing geeft.

Vraagtypen

De paragrafen hierna geven een overzicht van de belangrijkste theorie. Je leest er over welke leesvaardigheden en argumentatieve vaardigheden je moet beschikken om het examen goed te kunnen maken. Je neemt daarbij ook kennis van de vraagtypen die op het examen veel voorkomen en van de wijze waarop je deze het beste kunt beantwoorden. Bij de theorie vind je oefenopgaven en een lijst met belangrijke begrippen. Achter in deze bundel staat een register waarin je de examenopgaven kunt opzoeken die aansluiten bij de paragrafen van deel 1. Heb je moeite met een bepaald vraagtype, besteed dan extra aandacht aan de examenopgaven die je via het register vindt.

Beoordeling

Je werk wordt beoordeeld aan de hand van een correctievoorschrift. In dat voorschrift staan de scorepunten die aan een antwoord worden toegekend.

Het cijfer dat je behaalt voor het centraal examen, bepaalt voor 50 procent je eindcijfer voor het vak Nederlands.

2 Taalgebruik en aantal woorden

Bij open vragen moet je taalgebruik correct zijn. Dat wil zeggen: in je antwoord mogen geen taal- en geen spelfouten voorkomen. Voor incorrect taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Daarvoor geldt als aftrekregeling:

- bij 1 fout of 2 fouten krijg je 1 punt aftrek;
- bij 3 of 4 fouten krijg je 2 punten aftrek;
- bij 5 of 6 fouten krijg je 3 punten aftrek;
- bij 7 of meer fouten krijg je 4 punten aftrek.

Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik wordt verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw, inclusief verkeerde woordvolgorde. Als je steeds dezelfde fout maakt, worden die herhaalde fouten als afzonderlijke fouten meegeteld. Bij de beoordeling van de spelling wordt uitgegaan van de schrijfwijze volgens het Groene Boekje.

Ook als je antwoord inhoudelijk fout is en dus geen punten oplevert, wordt het op taalgebruik en spelling beoordeeld. Een inhoudelijk fout antwoord met taalfouten leidt dus tot puntenaftrek.

Bij open vragen wordt vaak gezegd dat je in een of meer volledige zinnen moet antwoorden. In dat geval wordt er een punt afgetrokken voor een antwoord dat alleen uit een bijzin bestaat. Je krijgt dus een punt aftrek voor een antwoord als: 'Dat de ijskappen smelten.'

Maar soms hoeft je bij een open vraag niet in volledige zinnen te antwoorden. Dan mag je ook met een woordgroep of een bijzin antwoorden. Bij zo'n vraag wordt alleen op de spelling gelet.

Als je in je antwoord een of een paar woorden weglaat, wordt er een punt afgetrokken. Is je antwoord geheel in telegramstijl, dan wordt het hoe dan ook geheel fout gerekend en levert je antwoord geen punten op.

Gebruik je een kleine letter waar je een hoofdletter zou moeten gebruiken, zoals aan het begin van een zin, dan wordt er een punt afgetrokken. Voor het omgekeerde, als je ten onrechte een hoofdletter gebruikt in plaats van een kleine letter, geldt hetzelfde.

Bij de beoordeling van het taalgebruik en de spelling wordt er niet op gelet hoe je getallen schrijft. Je kunt ze uitschrijven (bijvoorbeeld 'veertien'), maar dat hoeft niet (bijvoorbeeld '14').

Soms staat er in de tekst zelf een spelfout. Neem je die fout over in je antwoord, dan kost dat je geen punten.

Je antwoorden worden niet beoordeeld op interpunctie.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden en dergelijke) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Bij open vragen wordt vaak aangegeven dat je voor je antwoord niet meer dan een bepaald aantal woorden mag gebruiken. Als je bij zo'n vraag een antwoord geeft dat het maximale aantal woorden overschrijdt, worden alleen die woorden die binnen het maximum vallen, beoordeeld. Anders gezegd: voor een goed antwoord dat te lang is, krijg je zelden alle punten. Houd je dus altijd aan het gegeven maximale aantal woorden.

In aansluiting op de vorige regel geldt het volgende. Als je de vraag herhaalt voordat je tot het antwoord komt, tellen de woorden tot aan het eigenlijke antwoord niet mee. Besteed niet te veel tijd aan het tellen van het maximale aantal woorden dat je in het antwoord mag gebruiken. Vaak kun je het aantal gebruikte woorden wel inschatten. En: het gegeven aantal woorden is in de regel ruim bemeten. Maar als je twijfelt aan de lengte van je antwoord, tel dan zorgvuldig. Want als je antwoord maximaal 20 woorden mag tellen en je hebt er 24 gebruikt, dan tellen alleen de eerste 20 woorden als antwoord.

Blijf niet te ver onder het gegeven maximale aantal woorden. Als in een uitlegvraag een maximum van 35 woorden wordt genoemd, zal een antwoord van 8 woorden niet veel punten opleveren.

examenbundel >

vwo Nederlands
vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans
vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde

samengevat }

vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde
havo/vwo Nederlands 3F/4F
havo/vwo Rekenen 3F/4F

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

examenidroom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidroom

vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

9 789006 781410